Ålands landskapsregering

Dokumentnamn	Brevnr
YTTRANDE	106 Rk1a
Ärendenr	Datum
ÅLR 2025/2224	26.3.2025

Hänvisning

Riksdagens förvaltningsutskott

HaV@eduskunta.fi

Kontaktperson
Michaela Slotte

Ärende
Utlåtande över statsrådets försvarsredogörelse

Riksdagens förvaltningsutskott har begärt ett skriftligt yttrande av Ålands landskapsregering om statsrådets försvarsredogörelse (SRR 9/2025 rd) ur den inre säkerhetens perspektiv samt om samarbetet mellan myndigheter inklusive samarbetet i frågor som gäller territorialövervakningen.

I försvarsredogörelsen granskas utvecklingen inom försvarets verksamhetsmiljö och bedöms behoven att utveckla försvaret på medellång sikt. I redogörelsen fastställs dessutom de försvarspolitiska riktlinjerna för upprätthållandet och utvecklandet av Finlands försvarsförmåga som en del av alliansen samt för Finlands försvarspolitiska och militära roll i Nato och det internationella försvarssamarbetet.

Statsrådets försvarsredogörelse berör till största del frågor som hör till rikets lagstiftningsbehörighet och landskapsregeringen fokuserar därför sitt yttrande på de frågor som utskottet begärt yttrande om.

Fördelningen av lagstiftningsbehörighet mellan riket och landskapet bestäms i självstyrelselagen för Åland (FFS 1144/1991). Behörighetsfördelningen kan inte ändras på annat sätt än genom en ändring av självstyrelselagen. Som huvudregel följer förvaltningsbehörigheten lagstiftningsbehörigheten, vilket innebär att den som har lagstiftningsbehörighet också har förvaltningsbehörighet. Det är inte möjligt för riket att genom lag påföra förvaltningsuppgifter på landskapsregeringen eller dess underlydande myndigheter. På samma sätt är det inte heller möjligt för landskapet att genom landskapslag påföra förvaltningsuppgifter på rikets myndigheter.

I fråga om rättsområden som är av betydelse för den inre säkerheten är lagstiftnings- och förvaltningsbehörigheten delad mellan riket och landskapet Åland. Riket har enligt 27 § 28 och 34 punkterna lagstiftningsbehörighet rörande befolkningsskydd, försvarsväsendet och gränsbevakningen, ordningsmaktens verksamhet för tryggande av statens säkerhet,

försvarstillstånd och beredskap inför undantagsförhållanden. Till rikets behörighet hör också bekämpning av terrorism och territorialövervakning.

Landskapet har enligt 18 § 1, 6 och 12 punkterna lagstiftningsbehörighet rörande landskapsregeringen och denna underlydande myndigheter och inrättningar, allmän ordning och säkerhet, brand- och räddningsväsendet samt hälso- och sjukvård.

Genom en överenskommelseförordning enligt 32 § självstyrelselagen har riket och landskapet kommit överens om hur förvaltningen av polisväsendet på Åland ska handhas (republikens presidents förordning (FFS 2020:34) om polisförvaltningen i landskapet Åland). Enligt överenskommelseförordningen ska Ålands polismyndighet upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt utföra övriga uppgifter som hör till polisen. Rikets polis ska i landskapet Åland svara för statens säkerhet och sköta de uppgifter som hör till skyddspolisen och centralkriminalpolisen.

Åland är demilitariserat och neutraliserat vilket innebär att man måste planera utgående från att myndigheterna under normala förhållanden ska klara sitt uppdrag på Åland utan användning av försvarsmaktens resurser. Även Ålands insulära läge innebär särskilda utmaningar som måste beaktas i detta sammanhang. Också det faktum att Åland är enspråkigt svenskt enligt 36 § självstyrelselagen och att kommunikationen med de åländska myndigheterna måste ske på svenska är en faktor som måste beaktas vid myndighetssamarbete.

Av beskrivningen ovan blir det uppenbart att situationen på Åland skiljer sig från resten av Finland. I vissa fall krävs särlösningar för Ålands del därför att myndighetsstrukturer och lagstiftning är annorlunda på Åland. Till den del det finns oklarheter rörande lagstiftningsbehörigheten eller ansvarsfördelningen mellan rikets och landskapets myndigheter måste dessa redas ut i samarbete mellan i första hand berörda ministerier och landskapsregeringen men även i samarbete med underlydande myndigheter. Det är viktigt att riket och landskapet Åland har en gemensam uppfattning om respektive myndigheters ansvarsområden. Landskapsregeringen konstaterar således att det krävs en fortlöpande dialog mellan landskapets och rikets myndigheter.

Frågor som rör den inre säkerheten hör primärt till inrikesministeriets ansvarsområde och för tillfället pågår beredningen av en strategi för inre säkerhet. Inrikesministeriet har inlett en dialog med landskapsregeringen och Ålands polismyndighet rörande strategin för den inre säkerheten, vilket är positivt.

Minister Ingrid Zetterman

Rättschef Michaela Slotte